

postavim: *v hiši, vložiti, vskočiti*, i. t. d. kteriga Slovenci v vsih prigojah (tudi kader ima odtegljiv pomén: v privativum) kakor *u*, ne pa po šegi nekterih drugih slavjanskih narodov kakor *f*, izrečejo, tudi vselej kakor *u* pisati mogel. Vsak Slovenec bo, postavim: ta le stavk: *Upam v njega*; kakor konec heksametra, to je kakor daktila in troheja po tem takim *v* kakor *u* izrekel. Le takrat, kader pred *v* ali za *v* kak glasnik pride, se *v* zamore z glasnikam vred, kakor dvojoglasnik, vender tudi kakor *u* izreči, postavim: *Upa v njega*, ali pa tudi: *upa u njega*. De mora pa vender pevcam ali motrinam (Dichter), kterim se mora sploh več dovoliti, prosto ostati, *v* tudi v prvi prigoji kakor *f* izreči, se samo zastopi; tode v taki prigoji bi ga mogli tudi kakor *v* pisati, de bi njegovo drugačno izreko naznanje dali. Po ravno ti vladini bi se mogli predlogi z končnim *z*, postavim: *z, iz, brez, raz, vz* tako pisati, kakor se izrečejo, namreč z mehkim *z*, kader so z mehkim soglasnikam sestavljeni, postavim: *zgreti, izbiti, razlomiti, brezvésten, vzdigniti*, i. t. d. nasproti pa s terdim *s*, kader so s terdimi soglasniki združeni, postavim: *sterniti, ishajati, raskladati, bresčuten, vstati* i. t. d. Ta vladina je za vse, kteri prav izrekovati znajo, lahka, kér se popolnoma po izreki ravna.

Tode večkrat je izreka nerazločna in dvomljiva, kér se namreč pri marsikterih besedah nemore dosti dobro razločiti, ali je kak soglasnik terd ali mehek. Tako je, postavim: pri besedah *skopca, votka, herbta, drobtina*, in enakih, nerazločno, ali je srédnji soglasnik mehek ali terd; ravno tako je tudi pri besedah: *premog, lét, rob, terd* i. t. d. dvomljivo, ali se zadnji soglasnik mehko ali terdo izreče. V takim napadu tedej je treba k pomočku izhaje ali pa sklanjanja besedi pribézati, in po nju spoznanji razsoditi ali je beseda z mehkim ali terdim soglasnikam pisati. Takó, postavim: je beseda *skopca*, če izvira od *skopec*, pisati s terdim *p* namreč: *skopca*; če pa pride od: *skobec*, z mehkim *b*, namreč *skobca*; ravno tako beseda *votka*, če pride od: *votek*, je pisati s terdim *t*, če je pa zmanjševna beseda od: *vode*, z mehkim *d*, namreč: *vódka* (žganje); po enakim so tudi besede: *herbta, drobtinc* i. t. d. pisati z mehkim *b*, ker izvirajo od: *herbet, drobiti*, ne pa *herpet, dropiti*. — Pri drugih zgorej vpeljanih izgledih pa se ta razsoja zgodi po sklanjanji, namreč: če imajo besede: *premog, lét, rob, terd* v drugim sklonu *prémoga, ledú, roba, térdiga*, se pišejo z mehkim; če imajo pa v drugim sklonu: *premóka, léta, rópa, terte*, se pišejo s terdim končnim soglasnikam. In to je edina pametna veléva (Vorschrift), ktero naš predej preiskovani pravopis v sebi ima.

(Dalje sledí.)

Novičar iz Krajskiga.

Slavonski graničarji so iz Ljubljane v Terst odrihili. Naši narodni stražniki so pri pomanjkanji vojakov skoraj vse straže nevtrudljivo oskerbovali, dokler smo vojsake laškiga regimenta dobili. Ljubljanski grad bo, kakor se sliši, v terdnjavo prenarejen. Pri drugi in tretji besedi slovenskiga društva smo lepe reči peti in govoriti slišali. Kmaló bo v Ljubljani ukanja in vriska dovolj, primahali jo bodo fantje, de se bodo novinci za vojašino odbrali. Krajski mladenči! spomnite se na slavne dela starih krajcov v turških bojih, glejte na junaštva Slovincov na Laškim in Ogerskim, in če vas vojašina zadene, le serčno in pogumno se obnasajte, in veselo prepevajte pesem rajnkiga Prešerna:

Nar prvi stan, soldaški stan,
Vojšak živí vesel v en dan,
Saj Cesar da pol hleba
In kar je treba.

Trebničani se zlo pritožijo, de se pri popisovanji za vojašino v njih kantonu ni práv po postavi ravnalo. Fantje, kteri na prvi pogled za to rabo niso, kakor tudi taki, kteri so po postavi nepogojno od vojašine oprosteni, niso bili v klas zapisani, temuč v eniga poprejšnjih tréh. Od tod pride, de Trebinski kanton, kér ima le 6412 duš, mora oddati 49 novincov ali rekrutov. Mirniški kanton pa, v kterim je 13848 duš, odrajta le 50 novincov, ravno tako Mokronoški pri številu 8931 prebivavcov le 36, in Novomeški kanton, v kterim je 22081 duš, 96 novincov. Zares je Trebinski kanton v primeri preveč obtežen. Enaka pravica za vse, je klic vsih narodov, mi pristavimo: enaka pravica tudi za vse kantone, in upamo, de bodo vikši gosposke vzrok te čudne razmere pretresle, in vsako nepostavno djanje oostro kaznovale.

Novičar iz mnogih krajev.

Naše ministerstvo je zares nevtrudljivo, dobili smo v kratkim času kaj imenitne postave zavolj razglašenja postav, zavolj tiskarne in združevanja, kmalo bo tudi postava zastran prisežnih mož pri sodbah izdana. Ravno zvémo, de je Radecki čez Pijemonteze pri Mortari slavno zmago dobil, veliko veliko sovražnikov je vjetih, več topov jim je odvzel, in naša armada je zdaj na poti proti Novari. Nar noviši novico je iz Laškiga večrej po daljnokazu (telegrafu) naše poglavarstvo dobilo. Naša armada je imela s Pijemontezi 23. dan t. m. kervav boj pri Novari. Sardinci so se mogli v mesto nazaj vmakniti, kér so bili na bojišu povsod tepeni. — Kralj Karl Albert se je Pijemonteški kroni odpovedal in jo je svojimu sinu, Savojskimu vojvodu prepustil. — Pijemontezi se hočejo zopet z nami umiriti.

Prosenc — ne prosinc.

Nekteri pišejo prosinc namest prosenc. Če so ti gospodje tam domá, kjer se prosinc zgovarja, je práv; če pa Slovenci hočejo Doljno Ilirce s tem posnemati ni práv; dôli imajo prevečkrat *i*, in tudi prevečkrat *ii*, takó de ne ločijo lipe od lepe. Beseda prosenc pride od besede „prosó“ in pomeni prosén kruh, kteriga so nekdej Slovenci namest pšeničniga popèrtnika od 25. decembra do osmine sv. treh kraljev na mizo stavili. Nekdaj, ko še ajde ni bilo, je bilo prosó poglavitno za vsakdanji kruh, zató se pri Ribnici in na Pivki še dandanašnji edíno prosó žito imenuje, takó de sim bil že jez včasih nejevoljen in sim djal: saj je žito tudi pšenica, réž, ajda i. t. d. zakajste to besedo prosó opustili in namest nje žito podtaknili?

Požencan.

Pogovori vredništva.

Gosp. M. v Polj: Sostavek »Na moje svobodne soderžavljane« nas je práv razveselil; kér pa smo v Novicah zaporedama v 3. listih od ravno te reči pisali, si prihranimo Vaš sostavek za poznejši čas, če se bo vidilo, de bo treba, spet od te reči govoriti.

Današnjemu listu je pridjan 12. dokladni list.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnji	
	24. sušca.		26. sušca.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	2	34	2	28
1 » » banaške	2	24	2	44
1 » Turšice.....	—	—	1	30
1 » Soršice.....	—	—	1	48
1 » Réži.....	1	37	1	38
1 » Ječmena.....	1	15	1	24
1 » Prosa.....	—	—	1	22
1 » Ajde.....	1	20	1	9
1 » Ovsa.....	—	51	—	48